Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (prvi senat)

z dne 14. novembra 2024*

„Predhodno odločanje – Približevanje zakonodaj – Usklajevanje nekaterih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi – Direktiva 2001/29/ES – Člen 2 – Pravica reproduciranja – Člen 5(2)(a) in (b) – Izjeme in omejitve – Pravično nadomestilo – Neposredni učinek – Subjekt, ki ga je država pooblastila za pobiranje in razdeljevanje pravičnega nadomestila – Posebne pristojnosti“

V zadevi C-230/23,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo ondernemingsrechtbank Gent, afdeling Gent (gospodarsko sodišče v Gentu, oddelek v Gentu, Belgija) z odločbo z dne 16. februarja 2023, ki je na Sodišče prispela 13. aprila 2023, v postopku

Reprobel CV

proti

Copaco Belgium NV,

SODIŠČE (prvi senat),

v sestavi T. von Danwitz, podpredsednik Sodišča v funkciji predsednika prvega senata, A. Arabadjiev, sodnik, in I. Ziemele (poročevalka), sodnica,

generalni pravobranilec: M. Szpunar,

sodna tajnica: A. Lamote, administratorka,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 6. marca 2024,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

– za Reprobel CV A. Lambert in J.-F. Puyraimond, advocaten,

– za Copaco Belgium NV T. van Innis, advocaat,

– za belgijsko vlado P. Cottin in C. Pochet, agenta, skupaj s S. Depréjem, G. Ryelandtom in J. Van Vyvejem, avocats,

* Jezik postopka: nizozemščina.

– za francosko vlado E. Timmermans, agentka,

– za Evropsko komisijo F. Ronkes Agerbeek, J. Samnadda in P. J. O. Van Nuffel, agenti,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 6. junija 2024

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 5(2)(a) in (b) Direktive 2001/29/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. maja 2001 o usklajevanju določenih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 17, zvezek 1, str. 230).

2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med Reprobel CV, organizacijo za kolektivno upravljanje avtorskih pravic in založnikov, ki jo je Belgijska država pooblastila za pobiranje in razdelitev pravic do pravičnega nadomestila, ki pripada avtorjem in založnikom za reproduciranje, in Copaco Belgium NV (v nadaljevanju: Copaco), delniško družbo, ker je ta organizaciji Reprobel zavrnila plačilo zneskov, domnevno dolgovanih iz naslova teh nadomestil.

Pravni okvir

Pravo Unije

3 V uvodnih izjavah 31, 35 in 38 Direktive 2001/29 je navedeno:

„(31) Zagotoviti je treba pravično ravnotežje pravic in interesov med različnimi kategorijami imetnikov pravic, pa tudi med različnimi kategorijami imetnikov pravic in uporabnikov varovanih predmetov. […]

[…]

(35) V določenih primerih izjem ali omejitev naj imetniki pravic prejmejo pravično nadomestilo, ki jim bo ustrezno nadomestilo uporabo njihovih varovanih del ali predmetov sorodnih pravic. Pri določanju oblike, podrobne ureditve in možne ravni takšnega pravičnega nadomestila naj se upoštevajo posebne okoliščine vsakega primera. Pri ocenjevanju teh okoliščin bi lahko bil koristen kriterij potencialna škoda, ki jo zadevno dejanje povzroči imetnikom pravic. V primerih, ko so imetniki pravic že prejeli plačilo v kaki drugi obliki, na primer kot del licenčnine, jim ne pripada nobeno posebno ali ločeno plačilo. Stopnja pravičnega nadomestila naj polno upošteva stopnjo uporabe tehničnih zaščitnih ukrepov, ki jih predvideva ta direktiva. V določenih situacijah, ko je škoda imetnika pravic minimalna, plačilo ni potrebno.

[…]

(38) Državam članicam je treba omogočiti, da predvidijo izjemo ali omejitev pravice reproduciranja za določene tipe reprodukcije avdio, vizualnega in avdiovizualnega gradiva za privatno uporabo, kar spremlja pravično nadomestilo. To lahko zajema uvedbo ali nadaljevanje sistemov nadomestil, ki bodo nadomestil[i] škodo, povzročeno imetnikom pravic. […]“

4 Člen 2 te direktive, naslovljen „Pravica reproduciranja“, določa:

„Države članice predvidijo za spodaj naštete izključno pravico, da dovolijo ali prepovedo, neposredno ali posredno, začasno ali stalno, reproduciranje na vsak način in v vsaki obliki, v celoti ali deloma:

(a) avtorjem za njihova dela;

(b) izvajalcem za posnetke njihovih nastopov;

(c) proizvajalcem fonogramov za njihove fonograme;

(d) producentom prvega posnetka filmov za izvirnik in primerke njihovih filmov;

(e) RTV organizacijam za posnetke njihovih oddaj ne glede na to, ali oddajajo po žici ali po radijskih valovih, vključno s kablom ali satelitom.“

5 Člen 5(2) te direktive, naslovljen „Izjeme in omejitve“, določa:

„Države članice lahko predvidijo izjeme in omejitve pravice reproduciranja iz člena 2 v naslednjih primerih:

(a) v zvezi z reprodukcijami na papirju ali podobnem mediju, ki se pridobijo z uporabo kater[e] koli fotografske tehnike ali na kak drug način s podobnim učinkom, z izjemo grafičnih izdaj glasbenega dela, ob pogoju, da imetniki pravic dobijo pravično nadomestilo;

(b) v zvezi z reprodukcijami v katerem koli mediju, ki jih izdela fizična oseba za privatno uporabo in v namene, ki niso niti posredno niti neposredno komercialni, ob pogoju, da imetniki pravic prejmejo pravično nadomestilo, pri katerem se upošteva uporaba ali neuporaba tehničnih ukrepov po členu 6 na zadevnem delu ali predmetu;

[…].“

Belgijsko pravo

6 Člen 59 wet betreffende het auteursrecht en de naburige rechten (zakon o avtorski in sorodnih pravicah) z dne 30. junija 1994 (*Belgisch Staatsblad* z dne 27. julija 1994, str. 19297) v različici, ki se uporablja za spor o glavni stvari (v nadaljevanju: LDA), je določal:

„Avtorji in založniki del, nameščenih na grafičnem ali podobnem mediju, so upravičeni do nadomestila za njihovo reproduciranje, vključno pod pogoji iz členov 22(1), točki 4 in 4a, […]

Nadomestilo plača proizvajalec, uvoznik ali pridobitelj znotraj Skupnosti, in sicer ob dajanju naprav, ki omogočajo razmnoževanje varovanih del, v promet na nacionalnem ozemlju.“

7 Člen 60 LDA je določal:

„Fizične ali pravne osebe, ki razmnožujejo dela, ali po potrebi namesto njih osebe, ki napravo za reproduciranje za plačilo ali brezplačno dajejo na voljo drugim, plačajo tudi sorazmerno nadomestilo, ki se določi glede na število narejenih kopij.“

8 Člen 60a LDA je določal:

„Organizacija za kolektivno upravljanje pravic, ki jo določi kralj v okviru tega poglavja, lahko informacije, potrebne z izvedbo svoje naloge, v skladu s členom 78 pridobi od:

– uprave za carine in trošarine na podlagi člena 320 splošnega zakona o carinah in trošarinah, ki ga je nadomestil zakon z dne 27. decembra 1993;

– uprave [davka na dodano vrednost (DDV)] na podlagi člena 93a zakonika o DDV z dne 3. julija 1969;

– in nacionalnega urada za socialno varnost v skladu z zakonom z dne 15. januarja 1990 o ustanovitvi in organizaciji centralnega registra za socialno varnost.

Brez poseganja v člen 78 tega zakona lahko določena organizacija za kolektivno upravljanje pravic carinskim organom in organom za DDV na zahtevo predloži informacije. Brez poseganja v člen 78 tega zakona lahko določena organizacija za kolektivno upravljanje pravic sporoči in prejme informacije:

– službe za nadzor in izobraževanje [zvezne javne službe (SPF)] za gospodarstvo;

– organizacij za upravljanje pravic, ki pod pogojem vzajemnosti opravljajo podobno dejavnost v tujini.“

9 Člen 61 LDA je določal:

„Kralj določi znesek nadomestil iz členov 59 in 60 z odlokom, obravnavanim v svetu ministrov. Nadomestilo iz člena 60 se lahko prilagodi glede na zadevne sektorje.

Kralj določi načine pobiranja, razdelitve in nadzora teh nadomestil ter kdaj jih je treba plačati.

Nadomestila iz členov 59 in 60 se ob upoštevanju mednarodnih konvencij v enakih deležih dodelijo avtorjem in založnikom.

Kralj v skladu s pogoji in načini, ki jih določi, pooblasti organizacijo, ki zastopa vse organizacije za kolektivno upravljanje pravic, da zagotavlja pobiranje in razdelitev nadomestil.“

10 Zneska pavšalnega in sorazmernega nadomestila iz členov 59 in 60 LDA sta določena s Koninklijk besluit betreffende de vergoeding verschuldigd aan auteurs en Uitgevers voor het kopiëren voor privé-gebruik of didatisch gebruik van werken die op grafische of op grafische of op soortgelijke wizje zijn vastgelegd (kraljevi odlok o nadomestilu avtorjem in založnikom za zasebno kopiranje ali kopiranje v didaktične namene del, nameščenih na grafičnem ali podobnem mediju) z dne 30. oktobra 1997 (*Belgisch Staatsblad* z dne 7. novembra 1997, str. 29874).

11 Člen 7 tega kraljevega odloka določa:

„1. Davčni zavezanci organizaciji za kolektivno upravljanje pravic vsak mesec pošljejo napoved pred dvajsetim dnem po mesecu, na katerega se nanaša.

2. V napovedi iz odstavka 1 so po eni strani navedeni podatki, ki omogočajo identifikacijo zavezanca, ter po drugi strani število in značilnosti, ki so potrebne za določitev zneska pavšalnega nadomestila za naprave, ki so bile v obdobju, na katero se nanaša napoved, dane v promet na nacionalnem ozemlju.

[…]“

12 Člen 1 Koninklijk besluit tot het belasten van een vennootschap met de inning en de verdeling van de vergoeding voor het kopiëren van werken die op grafische of soortgelijke wijze zijn vastgelegd (kraljevi odlok, s katerim je bilo družbi naloženo, da zagotovi pobiranje in razdeljevanje pravic do nadomestila za kopije del, posnetih na grafičnem ali podobnem mediju) z dne 15. oktobra 1997 (*Belgisch Staatsblad* z dne 7. novembra 1997, str. 29873) določa:

„Civilna družba v obliki zadruge z omejeno odgovornostjo, imenovane ‚Reprobel‘, […] je odgovorna za zagotavljanje pobiranja in razdeljevanja nadomestil, določenih v členih od 59 do 61 [LDA].“

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

13 Družba Copaco kot distributer računalniških izdelkov, namenjenih podjetjem in potrošnikom, distribuira tudi naprave za reproduciranje, kot so fotokopirni stroji in skenerji. Zato je morala do konca leta 2016 organizaciji Reprobel plačati pavšalna nadomestila za reproduciranje del, varovanih z avtorsko ali sorodnimi pravicami (v nadaljevanju: nadomestila za pravično nadomestilo).

14 Ker je Sodišče v sodbi z dne 12. novembra 2015, Hewlett-Packard Belgium (C-572/13, EU:C:2015:750), ugotovilo, da člen 5(2)(a) in (b) Direktive 2001/29 nasprotuje „pavšalnemu“ delu sistema nadomestil, določenega z belgijsko ureditvijo na področju pravičnega nadomestila, je družba Copaco odložila plačilo računov, ki jih je izdala organizacija Reprobel v zvezi s tem nadomestilom za obdobje od novembra 2015 do januarja 2017, pri čemer se je sklicevala na neposredni učinek teh določb in navedla, da bo prekinitev tega plačila trajala, dokler se določbe te ureditve ne uskladijo z določbami Direktive 2001/29.

15 Marca 2017 je začela veljati nova ureditev nadomestil za pravično nadomestilo.

16 Organizacija Reprobel je 16. decembra 2020 proti družbi Copaco vložila tožbo pri ondernemingsrechtbank Gent, afdeling Dendermonde (gospodarsko sodišče v Gentu, oddelek v Termondu, Belgija), ki je v vmesni sodbi z dne 4. marca 2022 zadevo zaradi krajevne pristojnosti vrnilo ondernemingsrechtbank Gent, afdeling Gent (gospodarsko sodišče v Gentu, oddelek v Gentu, Belgija), ki je predložitveno sodišče.

17 To sodišče navaja, da je iz sodbe z dne 12. novembra 2015, Hewlett-Packard Belgium (C-572/13, EU:C:2015:750), razvidno, da so bila podrobna pravila, določena v belgijski ureditvi nadomestil za pravično nadomestilo, obravnavana v zadevi, v kateri je bila izdana ta sodba, vsaj delno v nasprotju z Direktivo 2001/29, ker pravično nadomestilo iz člena 5(2)(b) te direktive ni bilo določeno v tej

ureditvi, ki je do 29. decembra 2016 določala uporabo pavšalnih nadomestil brez objektivne količinske povezave z dejansko uporabo naprav za reproduciranje, tako da bi ta nadomestila lahko presegala njihovo izključno odškodninsko naravo.

18 Predložitveno sodišče navaja, da je Sodišče v sodbi z dne 12. novembra 2015, Hewlett-Packard Belgium (C-572/13, EU:C:2015:750), razlagalo izjeme ali omejitve, ki jih lahko država članica določi v nacionalni zakonodaji na podlagi člena 5(2)(a) in (b) Direktive 2001/29, ki niso bile vključene v belgijski sistem nadomestil za pravično nadomestilo, ki je veljal do 29. decembra 2016. Sodišče naj bi med drugim menilo, da ta ureditev ni v skladu s to določbo. V zvezi s tem naj bi poudarilo, da je v skladu z navedeno ureditvijo znesek pavšalnega nadomestila odvisen le od števila kopij na minuto, ki jih je mogoče izdelati z zadevnimi fotokopirnimi stroji, da ta ureditev določa izplačilo teh nadomestil, vsaj delno, glede na škodo, ki bi jo lahko nezakonite reprodukcije povzročile zadevnim avtorjem, da so v skladu z njo nadomestila delno ali ne dodeljena osebam, ki niso avtorji, da se plačilo nadomestila zahteva od oseb, ki so dajale fotokopiranje na voljo določljivim uporabnikom, in da je bil z njo določen sistem, ki bi lahko privedel do čezmernega nadomestila za upravičence do nadomestil, pri čemer je brez mehanizma vračila hkrati naloženo pavšalno in sorazmerno nadomestilo.

19 Predložitveno sodišče navaja tudi, da če razlaga v skladu z direktivo ni mogoča, se morajo nacionalne določbe umakniti določbam zadevne direktive. Opozarja pa, da se stranke v sporu, o katerem odloča, ne strinjajo glede pogojev, ki jih je treba za to izpolniti.

20 Družba Copaco meni, da ima člen 5(2)(a) in (b) Direktive 2001/29 neposredni učinek in se je nanj mogoče sklicevati proti organizaciji Reprobel, ki jo je treba šteti za državni subjekt zaradi naloge, ki ji jo je zaupala država, in sicer pobiranje in razdeljevanje nadomestil za pravično nadomestilo.

21 Organizacija Reprobel pa izpodbija brezpogojnost, jasnost in natančnost člena 5(2)(a) in (b) Direktive 2001/29, ker lahko države članice določijo izjeme in omejitve iz te določbe, kot želijo, in ker morajo te države opredeliti pravičnost nadomestila iz člena 5(2) te direktive.

22 Orgaizacija Reprobel poleg tega meni, da se zoper njo ni mogoče sklicevati na Direktivo 2001/29, ker je združenje zasebnega prava.

23 V teh okoliščinah je ondernemingsrechtbank Gent, afdeling Gent (gospodarsko sodišče v Gandu, oddelek v Gandu) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„1. Ali je subjekt, kot je organizacija Reprobel, če ga je država s kraljevim odlokom pooblastila za pobiranje in razdeljevanje pravičnega nadomestila/pravičnih nadomestil, ki jih določi država v smislu člena 5(2)(a) in (b) Direktive 2001/29 in nad katerim država izvaja nadzor, subjekt, proti kateremu se lahko posameznik v svojo obrambo sklicuje na to, da je nacionalni predpis, ki ga ta subjekt namerava uveljavljati zoper posameznika, v nasprotju s pravom Unije?

2. Ali je za odgovor na to vprašanje pomembno, da nadzor, ki ga država izvaja nad tem subjektom, med drugim vključuje:

– obveznost tega subjekta, da kopijo zahtevka za podatke, naslovljenega na zavezance, ki je potreben tako za izterjavo kot za razdelitev nadomestila za reproduciranje, vedno pošlje pristojnemu ministru, tako da je ta obveščen o načinu, kako subjekt izvaja svojo pravico do nadzora, in da lahko odloči, ali bi bilo primerno z ministrskim odlokom določiti vsebino

zahtevkov za podatke, njihovo število in pogostost njihovega pošiljanja tako, da se ne bi posegalo v dejavnosti oseb, od katerih se zahtevajo podatki, bolj kot je to potrebno;

– obveznost tega subjekta, da se obrne na predstavnika ministra, da bi odgovornim osebam, distributerjem (bodisi distributerjem na debelo ali na drobno), družbam za lizing ali družbam za vzdrževanje naprav poslal zahtevo za podatke, ki so potrebni v primeru pobiranja sorazmernega nadomestila za reproduciranje, če zavezanec ne sodeluje pri zbiranju, pod pogojem, da mora kopijo take zahteve poslati tudi pristojnemu ministru, da lahko ta določi vsebino zahtev za podatke, njihovo število in pogostost pošiljanja tako, da ne ovirajo dejavnosti oseb, od katerih se zahtevajo podatki, bolj, kot je potrebno;

– obveznost tega subjekta, da pristojnemu ministru v odobritev predloži pravila za razdeljevanje nadomestila za reproduciranje in vse njihove spremembe;

– obveznost tega subjekta, da obrazec izjave, ki ga je pripravil, predloži pristojnemu ministru v odobritev, brez katere ga ni mogoče izdati?

3. Ali je za odgovor na postavljeno vprašanje pomembno tudi to, da ima subjekt ta pooblastila:

– pooblastilo, da od vseh zavezancev, plačnikov prispevkov, distributerjev (bodisi distributerjev na debelo ali na drobno), družbe za lizing in družbe za vzdrževanje naprav zahteva vse podatke, potrebne za pobiranje nadomestila za reprodukcijo. Pri tem morajo biti v vsaki zahtevi vedno navedene kazenske sankcije za primer nespoštovanja predpisanega roka ali za primer predložitve nepopolnih ali netočnih informacij;

– pooblastilo, da od vseh zavezancev zahteva predložitev vseh informacij o kopiranih delih, potrebnih za razdelitev nadomestila za reproduciranje;

– pooblastilo, da od carinskih in trošarinskih upravnih organov, davčnih upravnih organov [za DDV] ter od državnega zavoda za socialno varnost pridobi informacije za opravljanje svoje naloge?

4. Ali ima člen 5(2)(a) in (b) Direktive 2001/29 neposredni učinek?

5. Ali nacionalno sodišče na predlog posameznika ne sme uporabiti nacionalnega predpisa, ki ga je določila država, če je v nasprotju s členom 5(2)(a) in (b) Direktive 2001/29, in sicer zato, ker ta predpis v nasprotju z navedenim členom tega posameznika zavezuje k plačilu dajatev?“

Vprašanja za predhodno odločanje

Prvo, drugo in tretje vprašanje

24 Predložitveno sodišče s prvim, drugim in tretjim vprašanjem, ki jih je treba obravnavati skupaj, v bistvu sprašuje, ali je treba člen 5(2)(a) in (b) Direktive 2001/29 razlagati tako, da se lahko posameznik pred nacionalnim sodiščem zoper subjekt, ki ga je država članica zadolžila za pobiranje in razdeljevanje pravičnih nadomestil na podlagi te določbe, sklicuje na to, da je nacionalna ureditev, ki določa ta nadomestila, v nasprotju s pravom Unije, če tak subjekt opravlja nalogo v javnem interesu, je pod nadzorom te države in ima za opravljanje te naloge pristojnosti, ki presegajo tiste, ki izhajajo iz pravil, ki se uporabljajo v razmerjih med posamezniki.

25 Najprej je treba poudariti, da iz nacionalnega pravnega okvira, ki se uporablja za spor o glavni stvari in je predstavljen v predložitveni odločbi, izhaja, da ima organizacija Reprobel pravno obliko zadruge zasebnega prava, v katere organih Belgijska država ni zastopana.

26 Vendar se lahko v skladu z ustaljeno sodno prakso posamezniki sklicujejo neposredno na brezpogojne in dovolj natančne določbe direktive, ne le zoper države članice in njihove organe *stricto sensu*, ampak tudi zlasti zoper organe, ki so pod pristojnostjo ali nadzorom javnega organa, opravljajo naloge v javnem interesu in imajo pristojnosti, ki presegajo tiste, ki izhajajo iz pravil, ki se uporabljajo v razmerjih med posamezniki. Taki organi ali subjekti se razlikujejo od posameznikov in jih je treba enačiti z državo, ker so pravne osebe javnega prava, ki so del države v širšem smislu, ali ker so pod pristojnostjo oziroma nadzorom javnega organa ali ker jih je tak organ zadolžil za opravljanje nalog v javnem interesu in so jim bile za to dodeljene posebne pristojnosti (glej v tem smislu sodbi z dne 12. julija 1990, Foster in drugi, C-188/89, EU:C:1990:313, točka 20, in z dne 10. oktobra 2017, Farrell, C-413/15, EU:C:2017:745, točki 33 in 34).

27 Sodišče je v zvezi s tem pojasnilo, da pogoji, pod katerimi mora biti zadevni subjekt pod pristojnostjo oziroma nadzorom države in mora imeti pristojnosti, ki presegajo tiste, ki izhajajo iz pravil, ki se uporabljajo v razmerjih med posamezniki, niso kumulativni (sodba z dne 10. oktobra 2017, Farrell, C-413/15, EU:C:2017:745, točka 28).

28 V obravnavanem primeru je iz spisa, ki je na voljo Sodišču, razvidno, da organizacija Reprobel ni oseba javnega prava niti je Belgijska država ne nadzira. Zato je treba preučiti, ali organizacija Reprobel opravlja naloge v javnem interesu in ima za to posebna pooblastila, ki presegajo norme o odnosih med posamezniki.

29 Na prvem mestu, v skladu s sodno prakso, navedeno v točki 26 te sodbe, je bila v zvezi s pogojem, ki se nanaša na izvajanje naloge v javnem interesu, s kraljevim odlokom, s katerim je bilo družbi naloženo, da zagotovi pobiranje in razdelitev pravic do nadomestila za kopiranje del, posnetih na grafičnem ali podobnem mediju z dne 15. oktobra 1997, organizacija Reprobel pooblaščena za pobiranje in razdelitev pravic do nadomestila za pravično nadomestilo, določenih v členih od 59 do 61 LDA.

30 V zvezi s tem je treba opozoriti, da so države članice tiste, ki imajo v skladu s členom 5(2)(a) in (b) Direktive 2001/29 pravico, da v svoje nacionalne pravne sisteme prenesejo izjeme od pravice do reproduciranja, določene v tej direktivi, in ki morajo tudi zagotoviti pravično nadomestilo in določiti sistem njegovega financiranja (glej v tem smislu sodbo z dne 23. novembra 2023, Seven.One Entertainment Group, C-260/22, EU:C:2023:900, točka 23).

31 Poleg tega je Sodišče, kar zadeva obliko, podrobna pravila in višino pravičnega nadomestila, že razsodilo, da morajo biti to nadomestilo ter posledično sistem, na katerem temelji, in njegova višina povezani s škodo, povzročeno imetnikom pravic zaradi izdelave kopij v zasebne namene (sodbi z dne 22. septembra 2016, Microsoft Mobile Sales International in drugi, C-110/15, EU:C:2016:717, točka 28, in z dne 24. marca 2022, Austro-Mechana, C-433/20, EU:C:2022:217, točka 49).

32 Poleg tega se je Sodišče izreklo o podrobnih pravilih za pobiranje in razdelitev nadomestil za pravično nadomestilo, ki jih določa belgijska zakonodaja. Po eni strani je razsodilo, da se pravično nadomestilo iz člena 5(2)(b) Direktive 2001/29 nanaša na reprodukcije, narejene v katerem koli mediju in s katero koli tehniko, torej da ga nosijo vsi uporabniki naprav, nosilcev ali storitev, ki

omogočajo tako reproduciranje ali ga vsebujejo, pri čemer lahko ti uporabniki izkoristijo izjeme iz te določbe (glej v tem smislu sodbo z dne 12. novembra 2015, Hewlett-Packard Belgium, C-572/13, EU:C:2015:750, točke od 30 do 34).

33 Po drugi strani je Sodišče razsodilo, da je pravično nadomestilo načeloma namenjeno nadomestitvi škode, nastale zaradi dejansko narejenih reprodukcij, in da morajo načeloma osebe, ki so izdelale reprodukcije, povrniti škodo, povezano s temi reprodukcijami, tako da financirajo nadomestilo, ki bo izplačano imetniku pravic. Ob upoštevanju praktičnih težav pri identifikaciji uporabnikov lahko države članice določijo sistem, v okviru katerega to nadomestilo nosijo osebe, ki imajo opremo, aparate in nosilce za digitalno reproduciranje, ki dajejo to opremo, aparate ali nosilce na voljo uporabnikom ali jim zagotavljajo storitve reproduciranja in ki finančno breme za te storitve prenesejo na končne uporabnike (glej v tem smislu sodbo z dne 12. novembra 2015, Hewlett-Packard Belgium, C-572/13, EU:C:2015:750, točki 69 in 70).

34 V tem okviru bi namreč imetnik pravice reproduciranja, kot je generalni pravobranilec v bistvu navedel v točki 40 sklepnih predlogov v tej zadevi, to pravico zelo težko uveljavljal za dejanja, ki jih uporabniki storijo na zasebnem področju. Uvedba izjem od te pravice, določenih v členu 5(2) Direktive 2001/29, torej upravičencem zagotavlja dobiček, ki bi ga bilo zelo težko pridobiti neposredno od uporabnikov.

35 Belgijska ureditev določa, da imetniki avtorskih in sorodnih pravic na podlagi teh izjem prejmejo nadomestilo za nastalo škodo, ki je sestavljeno iz dela, izračunanega kot pavšalni znesek in določenega vnaprej, in sorazmerno nadomestilo, določeno pozneje, ki se financirata iz nadomestil, ki jih plačajo vsi pridobitelji naprav in nosilcev za kopiranje ali prejemniki storitev reproduciranja, ki so upravičeni do uporabe teh izjem. Pobiranje takšnih dajatev in plačilo pravičnega nadomestila imetnikom pravic je torej naloga, ki se izvaja v javnem interesu.

36 V zvezi s tem je treba zavrniti trditev francoske vlade, da organizacija Reprobel ne opravlja nalog v javnem interesu, ampak deluje izključno v zasebnem interesu imetnikov avtorskih in sorodnih pravic. Država članica namreč z nalogo, ki je zaupana subjektu, zadolženemu za pobiranje in razdeljevanje pravic do pravičnega nadomestila, izpolnjuje obveznost rezultata, ki jo ima na podlagi člena 5(2)(a) in (b) Direktive 2001/29, in sicer, da v korist imetnikov teh pravic zagotovi učinkovito pobiranje pravičnega nadomestila, katerega namen je ohraniti pravično ravnotežje med zadevnimi interesi, kar je vsekakor v javnem interesu (glej v tem smislu sodbo z dne 8. septembra 2022, Ametic, C-263/21, EU:C:2022:644, točka 69).

37 Na drugem mestu, glede presoje pristojnosti organizacije, kot je družba Reprobel, je treba najprej opozoriti, da je ta edini subjekt, odgovoren za pobiranje in razdeljevanje pravic do pravičnega nadomestila, določenih v členih od 59 do 61 LDA.

38 V tem okviru, kot je v bistvu poudaril generalni pravobranilec v točki 45 sklepnih predlogov, je iz spisa, ki je na voljo Sodišču, razvidno, da so bile organizaciji Reprobel podeljene pristojnosti, ki presegajo tiste, ki izhajajo iz pravil, ki se uporabljajo v razmerjih med posamezniki, zlasti pristojnosti, da lahko od proizvajalcev in distributerjev naprav in nosilcev za razmnoževanje zahteva plačilo za pravično nadomestilo.

39 Subjekt, kot je organizacija Reprobel, ki je pooblaščen za pobiranje nadomestila za pravično nadomestilo, lahko namreč plačilo tega nadomestila po samem zakonu zahteva od vsake osebe, ki spada v krog zavezancev, ki je abstraktno opredeljen z nacionalno zakonodajo.

40 V zvezi s tem ni pomembno, da – kot trdita organizacija Reprobel in belgijska vlada – znesek navedenega nadomestila določijo javni organi, in ne navedena organizacija. Izpolnjevanje nalog v javnem interesu namreč ne pomeni, da organ, ki te naloge izvaja, sam določi vse njihove vidike ali da morajo biti pooblastila, ki jih ima za to, diskrecijska. Poleg tega to, da javni organ določi delovanje subjekta, ki mu je zaupana naloga v javnem interesu, še toliko bolj potrjuje, da ta subjekt deluje v imenu države in je pojavna oblika te države.

41 Poleg tega, kot je razvidno iz predložitvene odločbe, ima organizacija Reprobel vrsto posebnih pooblastil, zlasti na področju zahtev po informacijah, da bi ji omogočila izvajanje naloge v javnem interesu, ki ji je zaupana.

42 Prvič, upravičena je, da od zavezancev za plačilo sporne dajatve in drugih subjektov na trgu kopirne opreme, kot so podjetja, ki se ukvarjajo z vzdrževanjem te opreme, zahteva, da predložijo vse podatke, potrebne za identifikacijo zavezancev in zneskov, ki jih ti dolgujejo, sicer se jim naloži kazenska sankcija. Za tako pooblastilo je treba šteti, da presega pooblastilo, ki izhaja iz pravil, ki se uporabljajo v razmerjih med posamezniki.

43 V tem okviru ni pomembno, kot trdita organizacija Reprobel in belgijska vlada, da organizacija Reprobel ni pristojna za sankcioniranje oseb, ki ne spoštujejo obveznosti predložitve informacij. Neizpolnitev te obveznosti je v skladu z navedbami v predložitveni odločbi namreč podvržena kazenskim sankcijam, ki jih lahko zaradi svoje narave naložijo le sodišča. Zato sam obstoj teh sankcij kaže na posebno naravo pristojnosti, podeljenih organizaciji Reprobel.

44 Drugič, iz spisa, s katerim razpolaga Sodišče, je razvidno, da je organizacija Reprobel pooblaščena, da od carinskih in davčnih organov ter organov socialne varnosti zahteva informacije, ki jih potrebuje za izpolnitev svojih nalog. Tako pooblastilo pomeni – s pridržkom preverjanj, ki jih mora opraviti predložitveno sodišče – posebno pristojnost, ki presega tiso, ki izhaja iz pravil, ki se uporabljajo v razmerjih med posamezniki. Informacije, kot je obseg uvoza opreme ali nosilcev za razmnoževanje ali promet proizvajalcev ali distributerjev takih naprav in nosilcev, namreč načeloma niso take, da bi bile posredovane osebam, ki nimajo take pristojnosti.

45 Glede na zgoraj navedeno je treba na prvo, drugo in tretje vprašanje odgovoriti, da je treba člen 5(2)(a) in (b) Direktive 2001/29 razlagati tako, da lahko posameznik pred nacionalnim sodiščem zoper subjekt, ki ga je država članica zadolžila za pobiranje in razdeljevanje pravičnih nadomestil, določenih na podlagi te določbe, uveljavlja, da je nacionalna ureditev, ki določa ta nadomestila, v nasprotju z določbami prava Unije, ki imajo neposredni učinek, saj ima tak subjekt za izpolnitev te naloge v javnem interesu pristojnosti, ki presegajo pristojnosti, ki izhajajo iz pravil, ki se uporabljajo v razmerjih med posamezniki.

Četrto in peto vprašanje

46 Predložitveno sodišče s četrtim in petim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 5(2)(a) in (b) Direktive 2001/29 razlagati tako, da ima neposredni učinek, tako da se lahko posameznik, če ta določba ni bila pravilno prenesena, nanjo sklicuje, da bi se izognil uporabi nacionalnih pravil, ki mu nalagajo plačilo nadomestila za pravično nadomestilo, naloženega v nasprotju s to določbo.

47 Najprej je treba opozoriti, da iz ustaljene sodne prakse Sodišča izhaja, da se lahko posamezniki v vseh primerih, ko se določbe direktive glede vsebine zdijo nepogojne in dovolj natančne, zoper državo sklicujejo nanje pred nacionalnimi sodišči, če država direktive ni v roku prenesla

v nacionalno pravo ali če je ni pravilno prenesla (sodba z dne 6. novembra 2018, Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften, C-684/16, EU:C:2018:874, točka 63 in navedena sodna praksa).

48 Sodišče je pojasnilo, da je določba prava Unije na eni strani brezpogojna, če določa obveznost, ki ne vsebuje nobenega pogoja, in njena izvršitev ali učinki niso odvisni od nobenega akta institucij Unije ali držav članic, ter na drugi strani dovolj natančna, da se nanjo lahko sklicuje upravičenec, in jo uporabi sodišče, če določa obveznost z enopomenskimi izrazi (sodba z dne 8. marca 2022, Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld (Neposredni učinek), C-205/20, EU:C:2022:168, točka 18).

49 Organizacija Reprobel ter belgijska in francoska vlada trdijo, da glede na široko polje proste presoje, ki ga imajo države članice na voljo pri organizaciji in financiranju sistema pravičnega nadomestila iz člena 5(2)(a) in (b) Direktive 2001/29, ta določba ni dovolj brezpogojna in natančna, da bi se ji lahko na podlagi zgoraj navedene sodne prakse Sodišča pripisal neposredni učinek.

50 Vendar je Sodišče že pojasnilo, da tudi če direktiva državam članicam dopušča določeno polje proste presoje pri sprejemanju pravil za njeno izvajanje, je mogoče za določbo te direktive šteti, da je brezpogojna in natančna, ker državam članicam z enopomenskimi izrazi nalaga obveznost natančnega rezultata in ne vsebuje nobenega pogoja glede uporabe pravila, ki ga določa (sodba z dne 8. marca 2022, Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld (Neposredni učinek), C-205/20, EU:C:2022:168, točka 19).

51 V zvezi s tem je treba opozoriti, da načelo primarnosti nacionalnemu sodišču, ki mora v okviru svoje pristojnosti uporabiti določbe prava Unije, nalaga obveznost, da če ne more podati razlage nacionalne ureditve v skladu z zahtevami prava Unije, zagotovi polni učinek zahtev tega prava v sporu, o katerem odloča, pri čemer po potrebi na podlagi svoje pristojnosti ne uporabi nobene nacionalne ureditve ali prakse, tudi poznejše, ki je v nasprotju z določbo prava Unije z neposrednim učinkom, ne da bi mu bilo treba zahtevati ali čakati predhodno odpravo te nacionalne ureditve ali prakse po zakonodajni poti ali kakšnem drugem ustavnem postopku (sodba z dne 8. marca 2022, Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld (Neposredni učinek), C-205/20, EU:C:2022:168, točka 37).

52 Glede vprašanja, ali je člen 5(2)(a) in (b) Direktive 2001/29 brezpogojen in dovolj natančen, se preizkus, ki ga je treba za to opraviti, nanaša zlasti na tri vidike, in sicer na določitev upravičencev do varstva iz te določbe, vsebino tega varstva in identiteto osebe, ki je dolžna zagotoviti navedeno varstvo (glej po analogiji sodbo z dne 6. septembra 2018, Hampshire, C-17/17, EU:C:2018:674, točka 56).

53 V zvezi s tem je Sodišče že razsodilo, da člen 5(2)(a) in (b) Direktive 2001/29 državam članicam, ki se odločijo za uporabo izjem ali omejitev pravice reproduciranja, nalaga konkretne obveznosti za zagotovitev, da se imetnikom pravic zagotovi pravično nadomestilo (glej v tem smislu sodbi z dne 21. oktobra 2010, Padawan, C-467/08, EU:C:2010:620, točka 36, in z dne 22. septembra 2016, Microsoft Mobile Sales International in drugi, C-110/15, EU:C:2016:717, točka 25).

54 Res je, da državam članicam ni treba v svoje nacionalno pravo prenesti izjem iz člena 5(2)(a) in (b) Direktive 2001/29 (glej v tem smislu sodbi z dne 21. oktobra 2016, Padawan, C-572/14, EU:C:2010:286, točka 18, in z dne 22. septembra 2016, Microsoft Mobile Sales International in drugi, C-110/15, EU:C:2016:717, točka 27). Vendar morajo, če to storijo, določiti tudi plačilo

pravičnega nadomestila avtorjem, ki so bili oškodovani zaradi uporabe teh izjem (glej v tem smislu sodbo z dne 21. oktobra 2010, Padawan, C-467/08, EU:C:2010:620, točka 36), in upoštevanje pogojev v zvezi s strukturo in višino tega nadomestila, kot izhajajo iz razlage te določbe.

55 Med temi pogoji so pogoji, ki jih je Sodišče določilo v sodbi z dne 12. novembra 2015, Hewlett-Packard Belgium (C-572/13, EU:C:2015:750), v zvezi s podrobnimi pravili za izračun nadomestila za pravično nadomestilo. Sodišče je v tej sodbi, na katero napotuje predložitveno sodišče, razsodilo, da čeprav člen 5(2)(a) in (b) Direktive 2001/29 državam članicam pušča možnost, da določijo načine financiranja in pobiranja pravičnega nadomestila ter višino tega nadomestila, mora sistem, ki združuje predhodno določeno pavšalno nadomestilo in sorazmerno nadomestilo, ki se določi pozneje, kot celota omogočati pobiranje nadomestila iz naslova pravičnega nadomestila, katerega znesek v bistvu ustreza dejanski škodi, ki jo utrpijo imetniki pravic. Da bi tak sistem lahko izpolnil ta pogoj, mora vsebovati mehanizme, zlasti za povračilo, katerih namen je popraviti kakršen koli položaj čezmernega nadomestila, ki bi bil v nasprotju z zahtevo iz uvodne izjave 31 Direktive 2001/29, v skladu s katero je treba ohraniti pravično ravnotežje med imetniki pravic in uporabniki varovanih predmetov, in torej s členom 5(2)(a) in (b) Direktive 2001/29 (glej v tem smislu sodbo z dne 12. novembra 2015, Hewlett-Packard Belgium, C-572/13, EU:C:2015:750, točke od 83 do 86).

56 Zlasti glede vsebine pravic, ki izhajajo iz določb Direktive 2001/29, ki bi lahko imele neposredni učinek, iz sodne prakse Sodišča izhaja, da imajo posamezniki pravico, da ne nosijo finančnega bremena za pravično nadomestilo, če se to nadomestilo pobira v nasprotju z načeli, ki v skladu s sodno prakso Sodišča izhajajo iz člena 5(2)(a) in (b) te direktive (glej v tem smislu sodbi z dne 12. novembra 2015, Hewlett-Packard Belgium, C-572/13, EU:C:2015:750, točke od 85 do 87, in z dne 22. septembra 2016, Microsoft Mobile Sales International in drugi, C-110/15, EU:C:2016:717, točke 37, 54 in 55). Sodišče je tako izrecno poudarilo, da je treba v sistemu pravičnega nadomestila določiti pravico do vračila neupravičeno prejetega nadomestila za financiranje takega nadomestila.

57 Ker v obravnavanem primeru nacionalna ureditev iz postopka v glavni stvari ni združljiva s členom 5(2)(a) in (b) Direktive 2001/29, kot v bistvu izhaja iz sodbe z dne 12. novembra 2015, Hewlett-Packard Belgium (C-572/13, EU:C:2015:750), mora predložitveno sodišče, ki odloča o sporu o prekinitvi posameznikovega plačila nadomestila za pravično nadomestilo, ki se zahteva s to ureditvijo, zagotoviti polni učinek te določbe s tem, da navedene nacionalne ureditve ne uporabi za rešitev spora, o katerem odloča.

58 Glede na navedeno je treba na četrto in peto vprašanje odgovoriti, da je treba člen 5(2)(a) in (b) Direktive 2001/29 razlagati tako, da ima neposredni učinek, tako da se lahko posameznik, če ta določba ni bila pravilno prenesena, nanjo sklicuje, da bi se izognil uporabi nacionalnih pravil, ki mu nalagajo plačilo nadomestila za pravično nadomestilo, naloženega v nasprotju z navedeno določbo.

Stroški

59 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (prvi senat) razsodilo:

1. **Člen 5(2)(a) in (b) Direktive 2001/29/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. maja 2001 o usklajevanju določenih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi in načelo enakega obravnavanja**

   je treba razlagati tako, da

   lahko posameznik pred nacionalnim sodiščem zoper subjekt, ki ga je država članica zadolžila za pobiranje in razdelitev pravičnih nadomestil, določenih na podlagi te določbe, uveljavlja, da je nacionalna ureditev, ki določa ta nadomestila, v nasprotju z določbami prava Unije, ki imajo neposredni učinek, saj ima tak subjekt za izpolnitev te naloge v javnem interesu posebne pristojnosti, ki presegajo pristojnosti, ki izhajajo iz običajnih pravil, ki se uporabljajo v razmerjih med posamezniki.

2. **Člen 5(2)(a) in (b) Direktive 2001/29**

   je treba razlagati tako, da

   ima neposredni učinek, tako da se lahko posameznik, če ta določba ni bila pravilno prenesena, nanjo sklicuje, da bi se izognil uporabi nacionalnih pravil, ki mu nalagajo plačilo nadomestila za pravično nadomestilo, naloženega v nasprotju z navedeno določbo.

Podpisi